

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 378/2016-31

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 8. júna 2016 predbežne prerokoval sťažnosť spoločnosti AUPARK, a. s., Einsteinova 18, Bratislava, zastúpenej advokátskou kanceláriou Bartošík Šváby s.r.o., Plynárska 7/A, Bratislava, konajúcou advokátom Mgr. Igorom Švábym, pre namietané porušenie jej základných práv podľa čl. 20 a čl. 35 Ústavy Slovenskej republiky uznesením Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 3 Cob 292/2015 z 30. októbra 2015 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť spoločnosti AUPARK, a. s., o d m i e t a pre zjavnú neopodstatnenosť.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 14. januára 2016 doručená sťažnosť spoločnosti AUPARK, a. s. (ďalej len „sťažovateľka“), pre namietané porušenie jej základných práv podľa čl. 20 a čl. 35 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) uznesením Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 3 Cob 292/2015 z 30. októbra 2015 (ďalej len „krajský súd“ a „uznesenie krajského súdu“).

2. Z obsahu sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľka je odporkyňou v konaní vedenom pred Okresným súdom Bratislava III (ďalej len „okresný súd“) pod sp. zn. 25 Cb 332/2015 o nariadenie predbežného opatrenia, kde okresný súd na návrh spoločnosti [REDAKOVANÉ] (ďalej aj „navrhovateľka“ alebo „nájomca“), uznesením z 13. augusta 2015 nariadil sťažovateľke ako prenajímateľovi nebytových obchodných priestorov, aby sa zdržala obmedzovania práv nájomcu vykonávať v predmetných priestoroch obchodné aktivity, ako aj ďalších činností, ktoré by mohli nájomcu obmedziť v užívaní priestorov, a to až do právoplatnosti rozhodnutia o určení neplatnosti odstúpenia od zmluvy o nájme nebytových priestorov. Súčasne jej uložil, aby do 30 dní podala na súde žalobu o určení neplatnosti odstúpenia od zmluvy o nájme nebytových priestorov. Na odvolanie sťažovateľky krajský súd sťažnosťou napadnutým uznesením potvrdil uznesenie okresného súdu, ktorým bolo nariadené predbežné opatrenie.

3. Uvedeným rozhodnutiam všeobecných súdov predchádzalo uzavretie zmluvy o nájme nebytových priestorov, ktorú sťažovateľka uzavrela s navrhovateľkou ešte 22. marca 2007. Podľa tvrdení sťažovateľky navrhovateľka v decembri 2014 prestala platiť nájomné, v dôsledku čoho sťažovateľka 30. júla 2015 odstúpila od predmetnej zmluvy. Na návrh navrhovateľky následne okresný súd vydal už označené predbežné opatrenie, ktoré potvrdil aj krajský súd. Keďže však navrhovateľka opätovne porušila svoju zmluvnú povinnosť (neprevádzkovanie priestorov v zmysle zmluvných podmienok), sťažovateľka zmluvu o nájme predmetných nebytových priestorov ukončila druhýkrát výpoveďou z 13. októbra 2015, pričom výpovedná lehota mala uplynúť 31. decembra 2015, keď podľa sťažovateľky došlo najneskôr k skončeniu nájomného vzťahu. Následne sťažovateľka podaním z 27. októbra 2015 žiadala okresný súd, aby predbežné opatrenie zmenil tak, aby zaniklo ku dňu skončenia nájmu, resp. aby toto po dni skončenia nájmu zrušil.

4. Sťažovateľka v sťažnosti predkladá ústavnému súdu rozsiahlu polemiku so závermi okresného súdu a krajského súdu, ktoré ich viedli k vydaniu označených rozhodnutí. Je toho názoru, že napadnutým uznesením krajského súdu došlo k zásahu do jej práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ústavy, ako aj do jej práva podnikat' podľa čl. 35 ústavy, a v podstatnom uvádza:

„Sťažovateľ na základe predbežného opatrenia nie je oprávnený svoju vec držať, užívať, nakladať s ňou ani požívať úžitky veci, nakoľko predbežné opatrenie neobsahuje povinnosť navrhovateľky platiť odplatu za užívanie priestorov a uhrádzať cenu médií. Vlastnícke právo sťažovateľa tak bolo obmedzené v plnom rozsahu, rovnako ako by tomu bolo napr. pri vyvlastnení...

Sťažovateľ bol de facto zbavený svojho vlastníckeho práva k prenajatým priestorom, a to nie iba na krátky čas. Súdne konania môžu trvať vrátane odvolacieho a exekučného konania aj viac ako 5 rokov, čo je značne dlhý časový úsek, počas ktorého vlastnícke právo k prenajatým priestorom nebude obmedzené, ale bude sťažovateľovi úplne odobraté...

Súd obsahom predbežného opatrenia obmedzil sťažovateľa slobodne podnikat' tým spôsobom, že nanútil sťažovateľovi iné podmienky nájomnej zmluvy, než s akými sťažovateľ aj nájomca dobrovoľne súhlasili pri uzavretí zmluvy... súd zmenil dohodu účastníkov, keď donútil sťažovateľa poskytovať predmet nájmu aj bez splnenia dohodnutých podmienok... Súd dokonca zmenil povahu právneho vzťahu medzi sťažovateľom a nájomcom z nájomného vzťahu na vzťah z výpožičky...

Z uvedeného vyplýva, že napriek tomu, že nájom skončil... sťažovateľ nebude môcť predmetný priestor okamžite prenajať inej osobe a bude musieť čakať na výsledok konania alebo na zrušenie predbežného opatrenia, čo pri pomalej reaktivite súdov predstavuje výrazný zásah do práva podnikat'...

Zásah do práva sťažovateľa podnikat' je zjavne neprimeraný a neprípustný. Sťažovateľ nemôže podnikat' so svojim nebytovým priestorom, ale musí dodržiavať podmienky stanovené súdom v predbežnom opatrení, ktoré sa prejavujú jednak v povinnom poskytovaní priestoru nájomcovi bezodplatne a jednak v nemožnosti ďalej nakladať s priestorom a uzatvárať zmluvy s tretími osobami.“

5. V ďalšom sťažovateľka opäť rozsiahlo poukazuje na tvrdené porušenie princípu proporcionality cez kritériá vhodnosti, nevyhnutnosti a primeranosti, iné nedostatky napadnutého rozhodnutia (tvrdená nevykonateľnosť) a dôsledky napadnutého rozhodnutia prejavujúce sa aj v špekulatívnom postupe iných nájomcov v obchodných centrách. V petite sťažnosti sťažovateľka navrhuje, aby ústavný súd rozhodol tak, že jej označené práva napadnutým uznesením krajského súdu porušené boli, ďalej žiada, aby ústavný súd

uznesenie krajského súdu zrušil a prikázal mu vo veci znovu konať a rozhodnúť. Požaduje priznať aj náhradu trov konania v sume 356,18 €.

6. Podaním doručením ústavnému súdu 29. februára 2016 sťažovateľka oznámila, že medzi ňou a navrhovateľkou došlo k uzavretiu dohody o náhrade za zhodnotenie priestorov a o urovnaní 22. januára 2016. Navrhovateľka následne podaniami z 29. januára 2016 vzala späť návrh na začatie konania, ako aj návrh na nariadenie predbežného opatrenia. V dôsledku uvedených skutočností sťažovateľka netrvá na žiadosti, aby ústavný súd prikázal krajskému súdu vo veci znovu konať a rozhodnúť, naďalej však trvá na tom, aby ústavný súd vyslovil, že napadnutým uznesením boli porušené jej označené práva, a aby toto zrušil. Na tomto návrhu trvá z dôvodu tvrdeného celospoločenského rozmeru vydávania tohto typu predbežných opatrení, ako aj z dôvodu záväzného charakteru rozhodnutí ústavného súdu.

II.

7. Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah.

Podľa čl. 20 ods. 1 ústavy každý má právo vlastníť majetok. Vlastnícke právo všetkých vlastníkov má rovnaký zákonný obsah a ochranu.

Podľa čl. 35 ods. 1 ústavy každý má právo na slobodnú voľbu povolania a prípravu naň, ako aj právo podnikat' a uskutočňovať inú zárobkovú činnosť.

8. Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa. Cieľom predbežného prerokovania každého návrhu (vrátane sťažnosti namietajúcej porušenie základných práv a slobôd) je rozhodnúť o prijatí návrhu na ďalšie konanie alebo o jeho odmietnutí, a teda vylúčení z ďalšieho konania pred ústavným súdom zo zákonom ustanovených dôvodov. Pri predbežnom prerokovaní návrhu takto ústavný súd skúmal, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto zákonného ustanovenia návrhy vo veciach, na ktorých prerokovanie nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

9. O zjavnú neopodstatnenosť sťažnosti ide vtedy, ak namietaným postupom alebo rozhodnutím orgánu štátu nemohlo dôjsť k porušeniu toho základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným postupom alebo rozhodnutím orgánu štátu a základným právom alebo slobodou, ktorých porušenie sa namietalo, alebo keď preskúmanie označeného postupu alebo rozhodnutia orgánu štátu v rámci predbežného prerokovania vôbec nesignalizuje možnosť porušenia základného práva alebo slobody sťažovateľa, realnosť ktorej by bolo potrebné preskúmať po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie (napr. I. ÚS 66/98, II. ÚS 101/03, I. ÚS 27/04, I. ÚS 25/05).

10. Ústavný súd zohľadňujúc svoju doterajšiu judikatúru uvádza, že nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu, ani preskúmať, či v konaní pred

všeobecnými súdmi bol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takéhoto výkladu a uplatňovania s ústavou, resp. s medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách. Z tohto postavenia ústavného súdu vyplýva, že môže preskúmavať rozhodnutia všeobecných súdov len v prípade, ak v konaní, ktoré predchádzalo ich vydaniu, alebo samotným rozhodnutím došlo k porušeniu základného práva alebo slobody. Skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť teda predmetom kontroly zo strany ústavného súdu vtedy, ak by vyведенé závery boli zjavne neodôvodnené alebo svojvoľné, a tak z ústavného hľadiska neospravedliteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (I. ÚS 13/00, I. ÚS 82/04).

11. Krajský súd na odôvodnenie potvrdzujúceho uznesenia najskôr zrekapituloval dôvody uznesenia okresného súdu a odvolania sťažovateľky, aby v ďalšom uviedol:

„Odvolací súd konštatuje vecnú správnosť napadnutého uznesenia a reflektujúc dôvody odvolania uvádza na zdôraznenie správnosti napadnutého uznesenia, že súd prvého stupňa správne vyhodnotil skutkový stav a vec správne právne posúdil. Navrhovateľ osvedčil potrebu dočasnej úpravy pomerov medzi účastníkmi a osvedčil nebezpečenstvo bezprostredne hroziacej ujmy... Zmyslom predbežných opatrení je aj tá skutočnosť, že v prípade nariadenia predbežného opatrenia sa má zabezpečiť taký stav, bez nariadenia ktorého by tento nebolo možné dosiahnuť v prípade úspechu navrhovateľa v konaní vo veci samej. Medzi navrhovaným predbežným opatrením a požadovaným rozhodnutím vo veci samej musí byť vecná súvislosť. Znamená to, že vzťah, ktorému sa má predbežným opatrením poskytnúť ochrana, bude s konečnou platnosťou vyriešený v konaní vo veci samej. Podľa názoru odvolacieho súdu, vzhľadom na skutkové a právne posúdenie vzájomných vzťahov medzi účastníkmi je primerané, aby vzájomné vzťahy medzi účastníkmi boli na čas do právoplatného rozhodnutia vo veci samej upravené v rozsahu vydaného predbežného opatrenia.

Z uvedených dôvodov odvolací súd uznesenie súdu prvého stupňa ako vecne správne potvrdil.“

12. Ako to vyplýva z citovaného čl. 127 ods. 1 ústavy, právomoc ústavného súdu poskytovať ochranu základným právam a slobodám je daná iba subsidiárne, teda iba vtedy, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhodujú iné súdy, t. j. všeobecné súdy. Ústavný súd už vo svojej judikatúry konštatoval, že rozhodovanie a rozhodnutie o návrhu na nariadenie predbežného opatrenia možno považovať za súčasť základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ústavy (II. ÚS 37/00, II. ÚS 46/00, II. ÚS 222/04). Hoci rozhodnutím o návrhu na vydanie predbežného opatrenia v občianskoprávnom konaní môže súd porušiť základné právo alebo slobodu účastníka súdneho konania, takéto porušenie by sa mohlo stať predmetom konania podľa čl. 127 ods. 1 ústavy len vtedy, ak by mu nebolo možné poskytnúť ochranu prostredníctvom účinného právneho prostriedku nápravy dostupného účastníkovi konania pred všeobecnými súdmi. Ak v konaní pred všeobecnými súdmi je možné poskytnúť ochranu tvrdenému porušeniu práva, ústavný súd nemá právomoc svojou rozhodovacou činnosťou zasahovať do rozhodovacej činnosti všeobecných súdov. Ústavný súd sa preto pri predbežnom prerokovaní sťažnosti zaoberal predovšetkým určením miesta a postavenia rozhodnutia o návrhu na nariadenie predbežného opatrenia v konaní pred všeobecným súdom, ak sa ten, na koho sa takéto rozhodnutie vzťahuje, domnieva (tvrdí), že došlo k porušeniu niektorého z jeho základných práv alebo slobôd.

13. V kontexte argumentácie sťažovateľky je potrebné osobitne poznamenať, že posúdenie podmienok na nariadenie predbežného opatrenia je predovšetkým vecou všeobecných súdov (čl. 142 ústavy). Preto samotný ústavný súd ako nezávislý súdny orgán ochrany ústavnosti (čl. 124 ústavy) sa spravidla nepovažuje za oprávneného zasahovať do rozhodnutí o predbežných opatreniach, keďže nie je súčasťou sústavy všeobecných súdov, a okrem toho ide o rozhodnutia, ktoré do práv a povinností účastníkov konania nezasahujú konečným spôsobom (IV. ÚS 82/09, III. ÚS 161/2014). Ústavný súd posudzuje problematiku predbežných opatrení zásadne iba v ojedinelých prípadoch a k zrušeniu napadnutého rozhodnutia o nariadení predbežného opatrenia pristupuje len za celkom výnimočných okolností. Ústavný súd môže zasiahnuť do rozhodnutí všeobecných súdov o predbežných opatreniach iba za predpokladu, že by rozhodnutím všeobecného súdu došlo k procesnému excesu, ktorý by zakladal zjavný rozpor s princípmi spravodlivého procesu (III. ÚS 169/2010, III. ÚS 281/07).

14. Ústavný súd poukazuje ďalej na to, že všeobecný súd predbežným opatrením dočasne upravuje pomery účastníkov konania, pričom je dôležité, že je povinný poskytnúť ochranu tomu, kto sa vydania predbežného opatrenia domáha, ale v rámci ústavných pravidiel tiež tomu, proti komu návrh smeruje. Predbežné opatrenia s ohľadom na ich charakter nemôžu spravidla zasiahnuť do základných práv alebo slobôd účastníkov konania, lebo rozhodnutia o nich nemusia zodpovedať konečnému meritórnemu rozhodnutiu (III. ÚS 309/2012, III. ÚS 161/2014).

15. Predpokladom na záver o porušení základných práv a slobôd je len také ich porušenie, ktoré nie je napravitel'né alebo odstránitel'né v činnosti súdu pred začatím konania alebo v konaní o veci samej, resp. ktoré nemožno napraviť procesnými prostriedkami, ktoré sú obsiahnuté v Občianskom súdnom poriadku. Ústavný súd v tejto súvislosti uvádza, že o právnom postavení účastníka občianskeho súdneho konania dotknutého povinnosťou uloženou mu nariadeným predbežným opatrením v konečnom dôsledku rozhodne spravidla všeobecný súd, kde konanie prebieha a nebolo právoplatne ukončené (I. ÚS 349/08). Patrí totiž do výlučnej právomoci všeobecného súdu rozhodnúť o tom, či odstúpenie od zmluvy o nájme nebytových priestorov, ktoré učinila sťažovateľka vo vzťahu k navrhovateľke 30. júla 2015, je platným alebo neplatným právnym úkonom.

16. To platí, samozrejme, len za predpokladu, že navrhovateľka, ktorá disponuje návrhom na začatie konania (aj návrhom na nariadenie predbežného opatrenia) svojím procesným úkonom, nezoberie tieto návrhy späť a nenavrhne zastavenie konania. Obsah podania sťažovateľky doručeného ústavnému súdu 29. februára 2016 však v tomto smere jasne konštatuje, že navrhovateľka takýmto spôsobom procesne postupovala, s čím sťažovateľka súhlasila, v dôsledku čoho okresný súd konanie zastaví.

17. Konečným rozhodnutím o veci samej – aj keď nemeritórnym – tak poskytne všeobecný súd definitívnu ochranu označeným základným právam sťažovateľky, pričom túto právomoc všeobecného súdu treba považovať za prioritnú. Zastavením konania okresným súdom dôjde ex lege k zániku predbežného opatrenia [§ 77 ods. 1 písm. b)

Občianskeho súdneho poriadku], v dôsledku čoho by bolo bez ústavnoprávneho významu, aby ústavný súd v tomto štádiu konania pred všeobecným súdom poskytoval ochranu sťažovateľke a rozhodoval o porušení jej práv. V okolnostiach prípadu navyše možno rozumne predpokladať, že zásah do vlastníckeho práva sťažovateľky, ako aj jej práva podnikateľ pomínul už skôr, a to v nadväznosti na mimosúdnu dohodu medzi sťažovateľkou a navrhovateľkou uzavretú 22. januára 2016.

18. Tieto závery plne korešpondujú s úlohou ústavného súdu, ktorá spočíva v povinnosti poskytovať ochranu sťažovateľom v konaní podľa čl. 127 ústavy v čase, keď zásah do označených práv stále trvá. Pokiaľ tvrdený zásah do označených práv pomínul, nie je dôvod na to, aby ústavný súd vstupoval do rozhodovacej činnosti všeobecných súdov a ich rozhodnutia podroboval testu ústavnej konformity. Uvedené je rovnako prejavom doktríny sebaobmedzenia (zdržanlivosti) a minimalizácie zásahov ústavného súdu do rozhodovacej činnosti všeobecných súdov.

19. V prípade sťažovateľky považoval ústavný súd z jej podania jednoznačne za preukázané, že medzi ňou a navrhovateľkou došlo k dohode o sporných právach a povinnostiach ešte 22. januára 2016, teda len osem dní po doručení jej sťažnosti ústavnému súdu. Následne navrhovateľka vzala podaním z 29. januára 2016 návrh na začatie konanie späť, v dôsledku čoho okresný súd konanie zastaví (prípadne už zastavil). Uvedené len potvrdzuje už uvedené úvahy ústavného súdu o dočasnom charaktere predbežných opatrení a z tohto vyplývajúcej možnosti zásahu do tohto druhu rozhodnutí všeobecných súdov len za celkom výnimočných okolností. Keďže však takéto celkom výnimočné okolnosti sťažnosť sťažovateľky neindikuje a navyše po jej podaní zjavne došlo k skutočnostiam, v dôsledku ktorých zásah do jej práv podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a čl. 35 ods. 1 ústavy už netrvá, ústavný súd sťažnosť ako zjavne neopodstatnenú odmietol.

20. Keďže došlo k odmietnutiu sťažnosti, ústavný súd sa nezaoberal ďalšími návrhmi sťažovateľky (návrh na zrušenie uznesenia krajského súdu, náhrada trov konania), pretože tieto sú viazané na to, že ústavný súd sťažnosti vyhovie.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 8. júna 2016